

Díszfák, díszcserjék növényvédelme

Dr. Marácz László

c. egyetemi docens
kertészmérnök
növényvédelmi szakmérnök

XIX. Növényorvosi Nap
Gödöllő, 2025. november 12.

A fotók saját felvételek.

A növényeket a nekik megfelelő termőhelyre telepítsük

Lúgos talajba ültetett berkenye

- A növény számára kijelölt terület tulajdonságai egyezzenek a növény igényeivel (több száz nemzetség fajaiból, fajtaiból választhatunk)
- Növény választás után
 - Milyen károsítók támadják
 - Vannak-e **ellenálló fajták**?
 - Akarunk-e és tudunk-e védekezni

Előadásomban csak a közterületeken használható szereket említem.

Magas aktív mésztartalmú közegben nevelt tuja

Díszfákat, díszcserjék károsítói

- Abiotikus tényezők (talaj, víz, hőmérséklet, ...)
- Kórokozók (nagyon kevés példával)
 - Honos
 - Idegenhonos
- Kártevők (nagyon kevés példával)
 - Honos
 - Idegenhonos
- Emberek (pl. autóval megsértjük a törzset)

Megelőzés! A növényrészen kialakult elváltozás azon élete végéig meglátszik!

Babérmeggy
Podosphaera
tridactyla
babérmeggy lisztharmata

Honos károsítók

- Évszázadok óta együtt él a károsító és a gazdanövény
 - A helyi környezetben fejlődtek ki
 - Emberi közreműködés nélkül is előfordulnak területünkön
 - A károsító ha el is pusztít egy növényt, mindig marad túlélő, amelyen a következőben is életteret talál.
- A védekezés kidolgozott
- Megjelenésük:
 - tudunk róluk, de érdemleges kárt nem okoznak
 - évtizedekig eltűnnek, majd fellángolnak
 - Egyesek ellen akár évente is védekezni kell

Hárs (*Tilia cordata*)

Mycosphaerella millegrana

Hárs cercospóras levélfoltossága

Rózsa

Diplocarpon rosae csillagrozsdá

- Akár júliusra lombvesztés
- Az új hajtások beérése bizonytalan
- Fagyérzékeny, télen elhal
- Ellenálló növény, légjárt terület, ismételt permetezés réztartalmú szerekkel

Rózsa

Macrosiphum rosae nagy rózsalevéltetű

- Pete alakban a vesszőn telel
- Visszaveti a növekedést, levél deformáció
- Egygazdás

díszérték csökkenés

Hárs

Eucallipterus tiliae hárs-dísztetű

- A vesszőn pete alakban telel
- Jelentős mézharmat termelés
- Egygazdás

A levélen lévő mézharmatba nemcsak a por, hanem a hárs elhalt virága is beleragadt

Hárs levél fonákja szárnyatlan nőstényekkel, lárvákkal és mézharmattal

Szilfa

Tetraneura ulmi szil zacskós gubacstetű

- Peték a kérgen telelnek
- Szívogatás hatására 1 cm-es gubacsok
- Június elején pázsitfűfélék gyökerére migrálnak (kukorica-gyökértetű), utána a gubacs megbarnul.

Zselnicemeggy

Rhopalosiphum padi zselnicemeggy levéltetű

- Petéje a rügy közelében telel
- Csak az első nemzedék a zselnicemeggyen
- Csökkent a virágzat, a hajtás el is halhat
- Nyári gazda gabonafélék

Tél végi lemosás:

Vektafid A,

Vegetációban:

Decis Mega,

Mospilan 20 SG,

Vektafid A,

Idegenhonos károsítók

- A világ legeldugottabb sarkából is károsító kerülhet be (és be is kerül) az országba.
 - Megnövekedett kereskedelem (kontinensek között is, óceánokon át)
 - A növények (és vele a károsítók) szabad forgalma, a forgalmazók felelőtlensége
 - Véletlenszerű behurcolás (pl. csomagolóanyag)
 - Szándékos betelepítés
 - Újdonság iránti igény (pl. zsebimport)
 - A károsító aktív mozgása (repül)
 - A károsító passzív mozgása (pl. szél, járműre kapaszkodás)
 - Klímaváltozás
- Amennyiben az életfeltételek a kártevő számára megfelelőek, az meg fog telepedni.
 - Évről évre egyre több betelepülése várható
- Az idegenhonos növények természetes ellenségeiket az óhazában hagyják, nálunk hatalmas tarolást végezhetnek
- 10 • A növények károsításán túl akár más rovarok létét is veszélyeztetik

Puszpáng

Cylindrocladium buxicola puszpángelhalás

- 1994-ban Nagy-Britannia
- 2008 Magyarország
- Öntözött konténertelepen jelentős kórokozó
- Száraz, forró magyar nyarak miatt nem tud elszaporodni

Platán

Apiognomonia veneta platán apiognomóniás betegsége

Fakadáskor Cuproxat FW, majd még kétszer
védekezzünk Cuproxat FW, Tazer 250 EC

Platán

Apiognomonia veneta

platán apiognomóniás betegsége

Terjedését a csapadékos időjárás, a párás környezet elősegíti, a lehullott lomb elszállítása akadályozza.
Már vannak ellenálló fajták, mégis sokan magoncot telepítenek.

Mediterráneumból betelepült

Thuja occidentalis 'Smaragd'

Ovalisia festiva boróka tarka díszbogár

- Barcsi ősbörókás 1999
- Védett, eszmei értéke 50 000 Ft, majd 2016-ban kikerül a listáról
- Első hazai kártételét 2012-ben jelzik
- Tápnövényei a ciprusfélék (egészséges!!!)
- Ágelhalást okoz
- legnagyobb kártétele a Smaragd tuján
 - legkedveltebb sövénynövény,
 - a faiskolák kenyérnövénye volt
- Az egyes években elhalt ágak elkülöníthetők

Thuja occidentalis 'Smaragd'

Ovalisia festiva boróka tarka díszbogár

- Az acélkék, szárnyfedőin 10-14 fekete foltos karcsú bogár. Jól és gyorsan repül
- Májustól hosszú időn át rajzik
- Kéregrepedésekbe, kéregre rakja petéit
- Lárvája a kéreg alatt rágja lapos járatát, benne kétszínű rágcsálék
- A lárva 1-2 évig fejlődik, kifejlődve 22 mm
- A lárva járata az idősebb részek felé tart
- Amint az ágat körbe rágta, a felette lévő rész halványodik, elhal
- Több lárva vastag ágat is elpusztít

Ciprusfélék

Ovalisia festiva boróka tarka díszbogár

- Növényeinket vízzel jól lássuk el, ettől növekszik a gyantaképződés, ami akadályozza a lárvák megtelepedését
- Jelenleg az engedélyezett vegyszerekkel nem tudunk hatékonyan védekezni
- Illatcsapda
- Természetes ellenségek?
- Fertőzött ágak megsemmisítése áprilisig
 - Ne legyen a vágásfelületen járat
- A díszértékét veszített növény kivágása

**Vastag ágon a
díszbogár ovális
kirepülési nyílásai**

Kelet Ázsia – Németország (2006) – hazánk (2011)

Puszpáng

Cydalima perspectalis selyemfényű puszpángmoly

44 mm

Csalomon csapdás
előrejelzés. Rajzáscsúcs után
17 14 napra kelnek a hernyók

A bokrok 2 naponkénti átnézésével a hámozgatásra kell figyelni. A hámozgató hernyók ellen védekezzünk!

- Kis hernyók ellen Bacilus thuringiensis tartalmú Foray 76 B, vagy Lepinox Plus
- Idősebb hernyók ellen Mospilan 20 SG és Decis Mega együtt
- A bokor belsejét is fedje a szer (nagy nyomás)
- Nedvesítőszeret adagoljunk (a levél viaszos)

Puszpáng

Cydalima perspectalis

selyemfényű puszpángmoly

L2 hernyó telel

Károsítók a városba törekszenek

A károsításnak a városi fák a legkitettebbek

- Károsító számára megfelelő klíma (hősziget, ...)
- Növények folyamatosan stressznek kitéve (hő-, sóstressz, víz-, tápanyag hiány, légszennyezettség, ...)
 - Érzékenyek, könnyebben fertőződnek
- Szélfolyosók
- Természetes ellenségek hiánya
- Túlültetés (Smaragd tuja)
- Elmaradt vegyszeres védekezés
- Fertőzött szaporítóanyag
- Szakszerűtlen fenntartási munkák

Eperfa

Pseudaulacaspis pentagona

eperfa pajzstetű

(Mikor fog jönni
újra egy ilyen
hideg tél?
Néhány kártevőn
kívül mely
növények
tartózkodási
engedélyét vonja
be?)

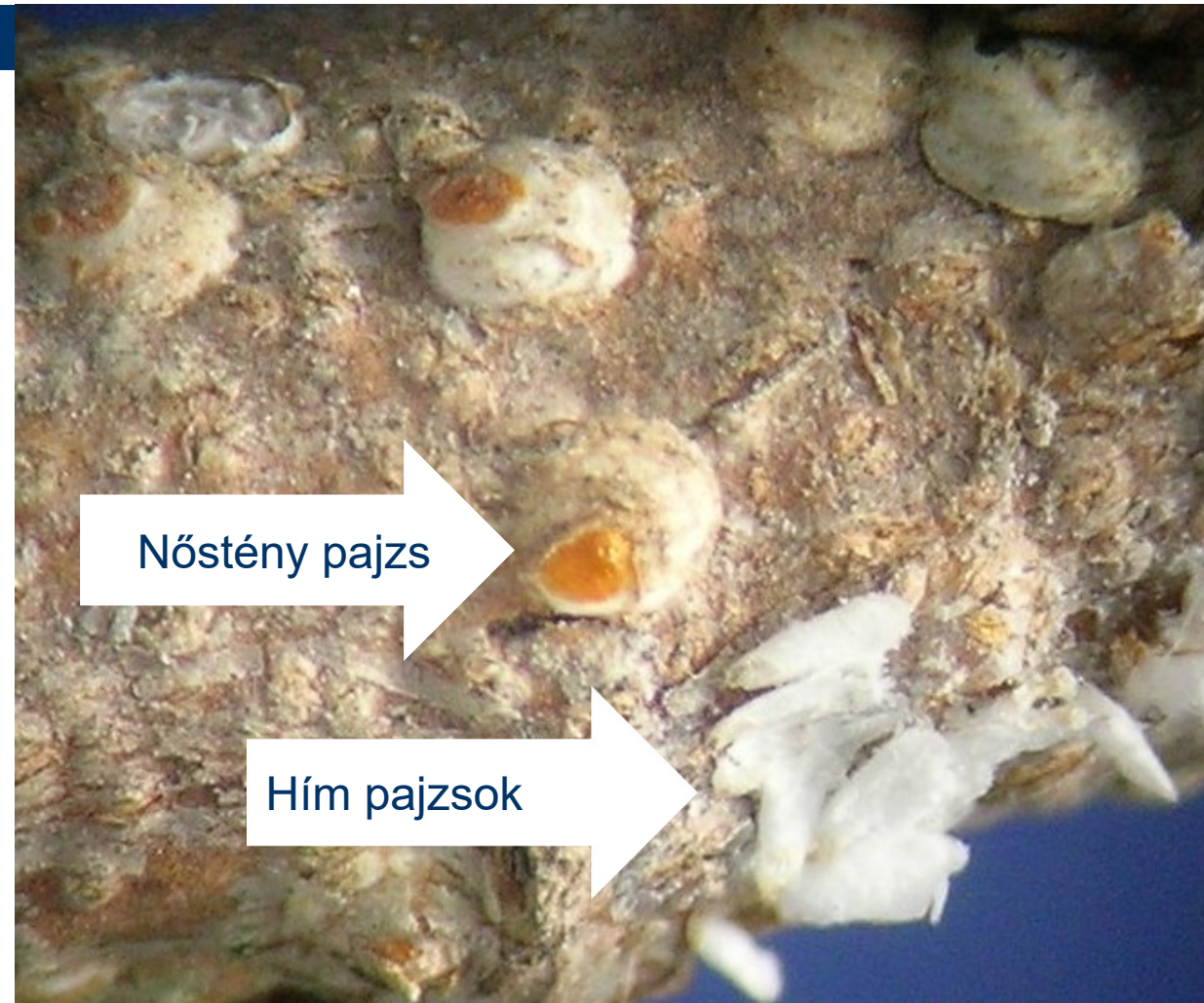

Régi, új szerzemény
1923 --1941/42 -- 1975

Eperfa

Pseudaulacaspis pentagona eperfa pajzstetű

- Tél végi lemosó permetezés
 - Vektafid A
- Mozgó lárvák ellen (előrejelzés)
 - Vektafid A
 - Mospilan 20 SG
- A lárvák egy-két napig mozognak! (kétnemzedékes)
 - Április közepétől, valamint
 - Júliustól

Kőris

Hymenoscyphus fraxineus kőris elhalás

- Európában 2006-ban (Kovalski), Magyarországon 2008-ban írták le
- Erdeinkben a magas- és a magyar kőrist szinte teljesen kipusztította
- Faiskolában, csemetekertben akadályozza a szaporítóanyag előállítást
- **A lehullott fertőzött ágakban, levelekben telel, nyáron, ősszel eső után, párás időben jelennek meg a szaporító képletek.**
- Városi fasorokon nagyon ritkán fordul elő, mert a fertőzési forrásokat eltávolítják

Közterületi védekezés (általában permetezési értünk alatta)

hátrány

előny

Növényorvos irányításával, a lakosság előzetes értesítése után
Emberek a védendő területen

A lakosság érzékenyen reagál a károsításra, a vegyszerre

Időkorlát (éjjel nem, mert zajos), időjárás függő (eső, szél, forróság)

Vannak nehezen megközelíthető fák

A kijuttatott szer nemcsak a célterületen landol

Lehetséges a gyors beavatkozás

Bármely növényfaj védhető, (de nincs minden károsítóra engedélyezett szer)

A szer a károsítók függvényében változtatható, egy menetben több károsító ellen is

A mai gépekkel a fák 99 %-a teljes magasságig elérhető

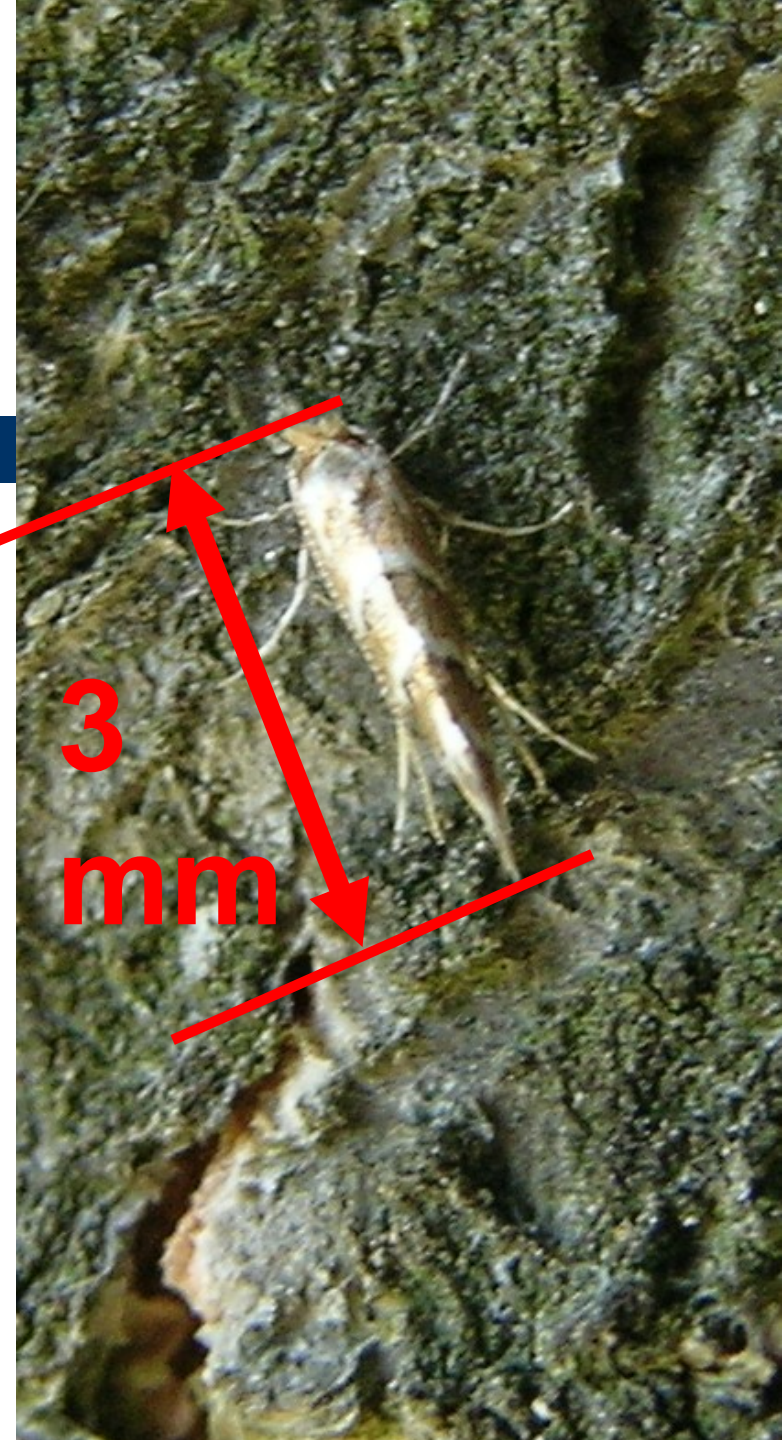
Nincs élelmezés-egészségügyi várakozási idő

Vadgesztenye

Cameraria ohridella vadgesztenye aknázómolyl

- Tudtunk nélkül jelen volt (már az 1795-ös herbárium lapokon megtalálják)
- 1986-ban az Ohridi tó (Macedónia) mellett leírják (Balkáni háború)
- 1997 hazánkban észlelték
- 2007 Svédország, Finnország

Inkább passzív úton (szél, potyautas) terjed

Vadgesztenye

Cameraria ohridella vadgesztenye aknázómoly

3 nemzedékes

- Feromoncsapdás előrejelzés 2003-tól (rajzás felfelé ívelő szakaszában kell védekezni)
- Áprilistól majdnem folyamatos rajzás
- Nemzedékenként akár 2 permetezés
 - Coragen 20 SC
 - Mospilan 20 SG
 - NeemAzaIT/S(egy oldalról permetezés, takarásban védetlen levelek maradnak)

Vadgesztenye

Cameraria ohridella vadgesztenye aknázómolyl

Bábing az aknán

- Az aknában bábozódik
- Az utolsó nemzedék bábjai a lehullott lombban telelnek át.
- Ősszel a lomb megsemmisítésével sok báb elpusztítható

Vadgesztenye

Cameraria ohridella vadgesztenye aknázómoly

- Aesculus x carnea, Ae. pavia fajok levelében sokkal több szaponin található, amitől a kis lárvák nagy %-a elpusztul

Amíg az utolsó fehér virágú gesztenyefát is le nem cserélik, addig védekezni kell.

Keszthelyen a kipusztult fehér virágú fákat piros virágú vadgesztenyére cserélik

Vadgesztenye

Cameraria ohridella vadgesztenye aknázómoly

Törzs injektálásra a Revive II csak vadgesztenye aknázó moly (és fenyő-búcsújáró lepke) ellen engedélyezett

- Bejuttatás a gyökérnyak közelben fúrt lyukon, a lyukak száma törzsátmérőtől függ
- Szállítószövetek viszik a koronába, (védtelen területek maradhatnak)
- Szer nem csepeg, nem kerül a légtérbe, nincs elsodródás
- Kijuttatása időjárástól független
- Nem kell a rajzást figyelni (virágzás után kijuttatva 2-3 hét múlva a szer a koronában (méhekre veszélyes?))
- Az injektálás rutin munka(?) Közterületen növényvédelemnek minősül!
- A törzs fúrásakor képződő seb kórokozóknak nyit utat (a befertőződött fa elpusztul)
- Nem gépesíthető
- A permetezésnél sokkal drágább, de hatástartama 3 év
- Végrehajtása a lakosságot nem irritálja
- **Kísérletek** (engedély nélküli használat) más fafajoknál, más károsítók ellen, más szerekekkel

A fatestben, gyökérben élő károsítók nem érhetők el

- Az idős és a beteg fáról ágak törhetnek le, a fa kidőlhethet, kitörhethet
 - Emberben, berendezésben kárt tehet
- A fákat életük végéig gondozni kell
- FAKOPP berendezéssel a törzs stabilitása ellenőrizhető
- Szükség esetén irányított döntés

Kártérítés a tulajdonost terheli (vis major kivétel)

Fomes fomentarius
bűkkapló

Hangsúlyok a fás dísznövények védelmébenél

	Díszfaiskola	Magán kert	Közterület
Növény alkalmazás	Gazdaságos termesztés	Tetszen a tulajdonosnak	Hosszú élettartam, kevés törődés igényű
Védelem	Csak egészséges növény hagyhatja el a díszfaiskolát	Ha akarok, védekezek	Erősen indokolt esetben (jelentős díszérték csökkenés, lakossági nyomás...)
Növényvédő-szer használat	Ami engedélyezve van az adott növényre	Ha akarok, használok, máskor kerül amibe kerül	Csak közterületre engedélyezett szerek
Szakértelem, pénz	Profi, ami szükséges	Kérdőjeles,	Profi vállalkozó, előzetes szerződés
Megkötések	Másik szer hiába hat jobban (NÉBIH)	Szomszédra figyelni kell	Magánkertek érő termékeire figyelni
Várakozási idő	Nincs élelmezés egészségügyi	Magamra figyelek	Csak rövid munkaegészségügyi

A növények igénye

Kórokozók

Időjárás

Gépismertet

Rendeletek

Gazdaságosság

Telephely

Kártevők

Abiotikus tényezők

Előrejelzés

Védekezési módok

Vegyszer beszerzés, szállítás

Munkavédelmi előírások

Idényen kívüli foglalkoztatás

És még hosszan sorolhatnám

**Köszönöm
megtisztelő
figyelmüket!**